



Alþingi, nefndasvið  
Austurstræti 8-10  
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 29. maí 2017

**Efni:** Umsögn Stígamóta um frumvarp til laga um almenn hegningarlög, (kynferðisbrot), 146. löggjafarþing 2016 -17, þingskjal nr. 552- 419. mál.

Stígamót lýsa yfir ánægju sinni með framkomið frumvarp. Lagabreytingin er í samræmi við Istanbúlsamning Evrópuráðsins sem Ísland hefur undirritað, en enn ekki fullgilt. Í 36. grein sáttmálans er gert ráð fyrir að samþykki með fúsum og frjálsum vilja sé grundvöllur nauðgunarákvæða í lögum aðildarríkjanna.

Það samræmist einnig áherslum Stígamóta á kynfrelsi og að samþykki þurfi að liggja fyrir í öllu kynlífi.

Núverandi orðalag refsíákvæða 194. gr. hegningarlaga hefur ekki endurspeglað þá réttarþróun sem orðið hefur samhliða aukinni þekkingu og skilningi á mannréttindum. Sama á við um rannsóknir, sönnunarmat, ákæru og dóma í þessum málaflokki. Með núverandi refsilöggjöf er kynfrelsi skert en það brýtur í bága við 71. gr. Stjórnarskrárinnar sem varðar friðhelgi einkalífsins. Friðhelgi einkalífsins nær yfir ýmis mannréttindi sem varin eru af Stjórnarskrá Íslands og Mannréttindasáttmála Evrópu sem Ísland er aðili að. Mikilvægustu einkalífsréttindin er réttur hvers manns til lífs og að ráða yfir eigin líkama og sálarlífi. Að sama skapi tengist kynfrelsi réttinum til frelsis, mannhelgi og að ráða yfir eigin líkama.

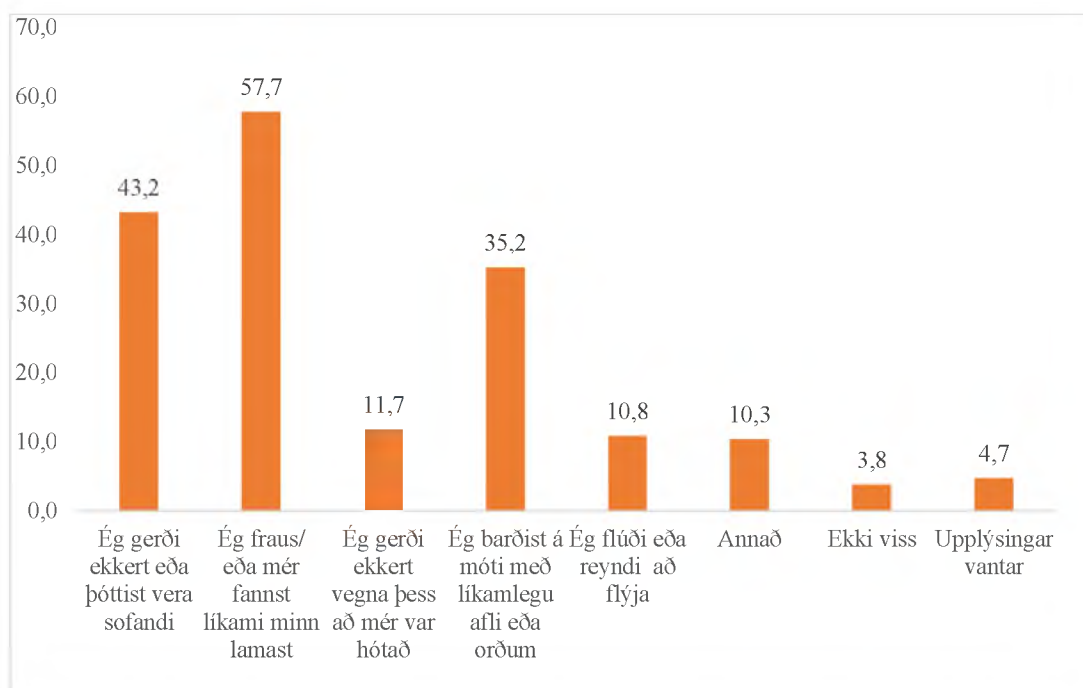
Kynferðisofbeldi einkennist af því að kynferðislegum athöfnum er beitt gegn vilja þess sem fyrir ofbeldinu verður og veldur skaða. Konur hafa á grundvelli reynslu sinnar skilgreint nauðgun sem kynferðisofbeldi karla þar sem sjálfsákvörðunarréttur kvenna er virtur að vettugi og réttur þeirra til sjálfstjórnar er brotinn á bak aftur. Þungamiðja laganna á verknaðarlýsingu nauðgunarákvæðisins gerir það að verkum að þær konur sem berjast ekki kröftuglega á móti þannig að augljósir áverkar séu til staðar, hafa lítinn hvata til að kæra. Ef brotið miðar ekki að þeim lýsingum sem þar standa, fellur kæran yfirleitt niður.

Ef lögin gera valdbeitingu að forsendu fyrir nauðgun, þá verður mótspyrna einnig óhjákvæmileg forsenda.

Á síðasta ári kortlögðu Stígamót í fyrsta skipti viðbrögð brotþola við nauðgun. Meirihluti þeirra greindu frá að þeir hafi frosið eða fannst líkami sinn lamast eða 57.7%. Einnig kom fram að 43.2% þeirra sem beittir voru nauðgun gerðu ekkert eða þóttust vera sofandi.



Viðbrögð við nauðgun geta verið margs konar. Einstaklingar geta frosið, reynt að flýja eða barist á móti. Allt eru þetta viðbrögð sem geta hjálpað fólki að lifa af erfiðar aðstæður. Á Stígamótum lítum við svo að það að frjósa eða gera ekki neitt séu eðlileg viðbrögð við kynferðisofbeldi líkt og það að flýja eða berjast á móti. Stundum er besta leiðin til að lifa af að gera ekki neitt eða frjósa. Öll viðbrögð við kynferðisofbeldi eru eðlileg viðbrögð við óeðlilegum aðstæðum. Núverandi löggjöf endurspeglar ekki þessa vitneskju og því þarf að breyta.



Viðbrögð brotaþola við nauðgunum – Stígamót 2016.

Í skýrslu starfshóps Ríkissaksóknara um meðferð nauðgunarmála kemur fram að lögregla hafi í allmörgum málum haft afskipti af ungum konum sem óskuðu eftir að komast á Neyðarmóttöku, en vildu ekki leggja fram kærú. Í skýrslunni segir orðrétt: *Þá háttaði svo til í mörgum málum sem voru kærð að lýsingar kærenda eða önnur atvik gerðu að verkum að ekki var hægt að sýna fram á að verknaðarlýsingu hegningarlagaákvæða um kynferðisbrot væri fullnægt, s.s. um ofbeldi, hótun, nauðung eða misneytingu (Ríkissaksóknari 2002, s. 10).*

Löggjöfin ætti að taka mið af þeim hagsmunum sem raunverulega er brotið gegn þegar þessi brot eru framin, þ.e. kynfrelsi, athafnafrelsi og sjálfsákvörðunarrétti þolenda. Verknaðaraðferðin ætti því að vera aukaatriði en ekki þungamiðja í skilgreiningum á kynferðisbrotum. Samþykki er því grundvallarforsenda fyrir kynfrelsi einstaklingsins.

Stígamót hvetja þingheim til þess að samþykkja frumvarpið sem sýnir skilning og þekkingu á kynferðisofbeldi.